

ŠEMPAS

Šempas je vas, ki leži v Spodnji Vipavski dolini. Razteza se tik pod Trnovsko planoto vse do umetno narejenega jezera Vogršček, ki je namenjen napajanju bližnjih polj in sadovnjakov. Od Nove Gorice je oddaljen približno 10 km. V kraju živi nekaj prek 1000 prebivalcev. Strnjeno srednjeveško jedro je nastalo v času turških vpadov in je obsegalo predvsem današnji zaselek na gričku, imenovan Tabor. Bil je utrjen z obzidjem in s petimi obrambnimi stolpi. Danes je to glavni del kraja, k jedru sodita še naselji Guno in Nova vas. Kraj ima tudi več zaselkov: Bočnik, Drašček, Gmajna, Jezero, Tera, Lepenje, Loverčiči, Novi zid, Otava, Podkonče, Pototčevo in Pristava. Ob glavni cesti, kjer je avtobusno postajališče, so trgovina, pošta in cvetličarna.

Šempas je kraj bogate zgodovine in kulturne dediščine, saj se je kraj pod imenom Sancto passo leta 1200 prvič pojavil v urbarju goriških grofov. Viri navajajo tudi imena Shempassio (1648) in Sompas (1758). Središče Šempasa je vse do danes ostala baročna cerkev sv. Silvestra in trg pod njo. Njen zvonik spominja na obrambni stolp in je bil del prejšnje cerkvice, na katere temeljih so leta 1782 zgradili sedanjo cerkev. Šempaška cerkev pa ni edina mogočna starejša zgradba. Svoje temelje je v Šempasu imel že mnogo let nazaj postavljen dvorec Monari, Čukova domačija in Savellijeva hiša. Dvorec Monari je bil dom prvemu šempaškemu vrtcu, v Savellijevi hiši je nekoč bila šola, pošta in trgovina, po ljudskem izročilu pa naj bi v Čukovi domačiji prespal sam Napoleon.

»Stara šola«, kot jo dandanes imenujemo domačini, je bila zgrajena leta 1886 in s tem postala prva namenska šolska stavba v Šempasu. Pouk je v njej potekal vse do leta 1980, ko so se tedanji osnovnošolci preselili v novo šolsko stavbo, ob kateri je zrasel tudi nov vrtec.

Zaradi submediteranskega podnebja tu uspevajo mnoge sredozemske rastline, kot so oljka, trta, dišavnice in sadje.

Skozi leto se v Šempasu odvijajo različne prireditve, ki jim prostor daje kulturni dom, mnogim dogodkom pa je namenjena tudi ploščad ob nogometnem igrišču. Leto tu ne mine tudi brez tradicionalnega vaškega praznika mohorjevo, festivala vin in zabave ob dvigovanju mlaja.

Ena izmed najokusnejših znamenitosti Šempasa je seveda pestra kulinarika, ki nudi najrazličnejše okuse domačega okolja. Značilne jedi so vsekakor šempaški štruklji, pršut, klobase, njoki, ječmenke in druge zelenjavne juhe, frtalja ipd. Poskusiti jih je mogoče na turistični kmetiji pri Rjavčevih.

Šempas je rojstni kraj znanega botanika in profesorja Franca Krašana (1840–1907) z Liberščeve domačije. Eden od njegovih dosežkov je odkritje južnega petoprstnika – *Potentilla australis*. Krašanu je bila leta 2011 v Šempasu postavljena spominska plošča.

V času druge svetovne vojne se je za Sovjetsko zvezo na področju Šempasa boril Mehdi Husejnzada - Mihajlo, imenovan tudi potomec dveh narodov. Ta naziv je prejel zaradi svojih korenin, ki izvirajo tako iz Azerbajdžana kot iz Slovenije. Njemu na čast je bil v Šempasu junija leta 2011 postavljen spomenik in urejen muzej v stari šoli.

Kristi Komel, učenka OŠ Šempas

(Povzeto po: K. Komel: Prospekt o Šempasu, nagrajen na bienalnem geografskem natečaju Prospekt mojega kraja, 2012 in <http://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%A0empas>, 27. 8. 2013.)

Kriterij PREVERJANJA:

0–49 %	50–64 %	65–79 %	80–89 %	90–100 %
0–28 T = 1 (nzd)	29–37 T = 2 (zd)	38–46 T = 3 (db)	47–52 T = 4 (pd)	53–59 T = 5 (odl)

1. PREVERJANJE ZNANJA IZ SLOVENŠČINE ZA 6. RAZRED

Ime in priimek: _____, 6. ____ Datum: _____

Št. možnih točk: **59** Št. doseženih točk: _____ Ocena: _____

Natančno preberi navodila ob nalogah. Piši čitljivo in s pisanimi črkami. Pazi na slovnično in pravopisno pravilnost. Če se zmotiš, napačen zapis enkrat prečrtaj in zraven napiši pravilno rešitev. Popravek naj bo jasen in pregleden. Srečno!

Pozorno preberi priloženo z naslovom ŠEMPAS in reši spodnje naloge.

***1. Dopolni povedi z manjkajočimi podatki. Pomagaj si z vprašalnicami pod črto.**

Izhodiščno besedilo _____ je napisala _____, in
(S katerim naslovom?) (Kdo?)

sicer _____, da bi sodelovala _____
(Kdaj?) (Na čem? = Namen besedila)

_____. Besedilo govori o _____,
(O čem?)

za končno oblikovano besedilo s fotografijami pa je avtorica dobila _____
(Kaj?)

_____.
(Kje?/Na čem?)

	7
--	---

***2. Komu je besedilo Šempas predvsem namenjeno? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.**

A Osnovnošolcem OŠ Šempas, da bodo spoznali, koliko zmore njihova sošolka.

B Vsem, ki bi o tej vasici radi kaj več izvedeli.

C Botanikom, da bodo vedeli, kje je bil rojen naravoslovec Krašan.

Č Bralcem Dela, da se bodo lažje odločili za nedeljski izlet.

	1
--	---

***3. Izhodiščno besedilo je učenka Kristi objavila na zloženki, ki bo služila v turistične namene. Kje bi to besedilo še lahko objavila? Podčrtaj dve ustrezni možnosti.**

Besedilo bi lahko bilo objavljeno še na turističnih straneh časopisa Delo / v slovnici slovenskega jezika / v učbeniku za biologijo ali naravoslovje / v glasilu šempaškega turističnega društva / v reviji Lovec / v knjigi Države sveta / v slovarju ruskega jezika.

	2
--	---

***4. Kaj si izvedel/-a iz izhodiščnega besedila? Obkroži DA, če trditev drži, in NE, če je napačna.**

Šempas leži v Zgornji Vipavski dolini.	DA	NE
Ima nekaj manj kot 1.000 prebivalcev.	DA	NE
Kraj ima vrtec, nima pa svoje šole.	DA	NE
Med najpomembnejšimi krajevnimi prazniki je mohorjevo.	DA	NE
V kraju stoji cerkev sv. Silvestra.	DA	NE
Sredi kraja leži umetno jezero Vogršček.	DA	NE
Pri Rjavčevih se je rodil botanik Krašan.	DA	NE

	7
--	---

***5. Iz besed v levem in desnem stolpu naredi smiselne pare, in sicer tako, da številko iz desnega stolpca prepíšeš na ustrezno črtico v levem stolpcu.**

___ Rjavčevi	1 prostor nekdanje šole, pošte in trgovine
___ dvorec Monari	2 prostor prvega vrtca v Šempasu
___ Čukova hiša	3 muzejska zbirka, posvečena Mihajlu
___ »stara« šola	4 znana turistična kmetija
___ Savellijeva hiša	5 Napoleonovo prenočišče
___ Liberščeva kmetija	6 rojstna hiša Franca Krašana

	3
--	---

***6. Katere izmed navedenih stavb (oz. prostorov) ni v Šempasu? Pravokotnik z najdenim »vsiljivcem« prečrtaj.**

osnovna šola		kulturni dom		cvetličarna	
cerkev	nogometno igrišče		pošta		vrtec
občinski urad		ploščad za prireditve		trgovina	

	1
--	---

***7. Iz naslednjega odlomka besedila izpiši samostalnike in jih razvrsti po spolu.**

Skozi leto se v Šempasu odvijajo različne prireditve, ki jim prostor daje kulturni dom, mnogim dogodkom pa je namenjena tudi ploščad ob nogometnem igrišču.

MOŠKI SPOL	ŽENSKI SPOL	SREDNJI SPOL

3

*** 8. Vprašaj se po podčrtanih besedah. Vprašalnico napiši na črto.**

V Šempasu je bil leta 2011 postavljen spomenik. _____

Pouka po letu 1980 ni bilo več. _____

Vas se razteza se tik pod planoto. _____

Obiščite kmetijo pri Rjavčevih! _____

Dvorec Monari je bil dom prvemu vrtcu. _____

5

9. Podčrtanim samostalnikom določi sklon. Ime sklona napiši na črto.

V Čukovi domačiji naj bi prespal sam Napoleon. _____

Ob cesti so trgovina, pošta in cvetličarna. _____

S prospekti so obogatili turistično ponudbo. _____

Vaščanom so namenili dodatna finančna sredstva. _____

Na starih temeljih so zgradili sedanjo cerkev. _____

Za prireditev niso našli pokroviteljev. _____

6

***10. Samostalnike v oklepaju postavi v ustrezno obliko.**

Nad _____ (Šempas) se je včeraj razdivjala nevihta. Poškodovala je veliko sadnega _____ (drevje) in uničila nasad _____ (oljka).

Otroci iz šempaškega _____ (vrtec) so se zbrali pred _____ (ploščad), kjer so si ogledali _____

(prireditve).

3

11. Iz spodnje povedi izpiši samostalnike v tabelo in jim določi spol, število in sklon.

Prebivalci so praznovali festival vin.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO	SKLON

	6
--	---

Zaradi submediteranskega podnebja tu uspevajo mnoge sredozemske rastline.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO	SKLON

	4
--	---

***12. Premi govor napiši tako, da bo spremni stavek na koncu.**

Domačin je povedal: »Stara šola je bila zgrajena leta 1886.«

	2
--	---

13. Premi govor iz zgornje naloge preoblikuj v odvisni govor.

	2
--	---

14. Iz povedi izpiši glagole in jim določi zahtevane slovnične lastnosti.

Šempas leži v Spodnji Vipavski dolini.

Domačina bosta pripravila razstavo o zgodovini kraja.

Strnjeno srednjeveško jedro je nastalo v času turških vpadov.

GLAGOL	OSEBA	ŠTEVILO	GLAGOLSKI ČAS

	5
--	---

***15. Poved – V kraju spoznam veliko zanimivih zgradb. – napiši tako, da bo glagol v**

a) pretekliku.

b) prihodnjiku.

	2
--	---